

Prikazi, izvještaji, bilješke.

Prva sinoda nadb. zagrebačke.

Dr I. A. Ruspini.

Od 24. do 28. kolovoza 1925. održana je u Zagrebu prva sinoda nadbiskupije zagrebačke.

To je prva zagrebačka sinoda, otakako je na snagu stupio novi Crkveni Zakonik, a i prva iza zagrebačke sinode pod biskupom Aleksandrom Mikulićem iz god. 1690., jer sastanak klera sa biskupom Maksimilijanom Vrhovcem u Zagrebu god. 1803. nije imao značaja prave sinode. Ta je sinoda po tom i prva, što ju je održao sadašnji nadbiskup zagrebački preuzv. g. dr. Antun Bauer.

Sinodskih je sjednica u svemu bilo deset: sedam skupnih i tri svečane. Skupne su sjednice održane redovno u dvorani nadbiskupskog sjemeništa, a svečane u prvostolnoj crkvi. Raspravljalo se na skupnim sjednicama, dok su na svečanima sta-

¹ Koncem mjeseca studenoga 1925. doštampana je u nadbiskupskoj tiskari u Zagrebu knjiga »Prva Sinoda Nadbiskupije Zagrebačke«. Knjiga ima I—X + 408 stranica. U platno uvezana stoji 80 dinara. Naručuje se kod iste nadbiskupske tiskare. Obuhvata: str. I—X Sadržaj: str. I—32 Tok sinode; str. 33—238 Statute sinode u 9 dijelova (str. 36—64 Dio I. O vjeri; str. 65—81 Dio II. O crkvenom učiteljstvu; str. 82—120 Dio III. O bogostovlju; str. 121—169 Dio IV. Sv. sakramenti; str. 170—210 Dio V. O duhovnicima; str. 211—223 Dio VI. Sv. mjesta i vremena; str. 224—229 Dio VII. O katoličkoj akciji; str. 230—233 Dio VIII. Vremenita dobra katoličke Crkve; str. 233—238 Dio IX. Crkvene nadarbine); str. 239—398 Dodatke I.—III. (str. 241—309 Naputak u ženidbenom pravu; str. 310—344 Naputak u upravljanju crkvenim dobrom; str. 345—398 Formulari k Naputku u upravljanju crkvenim dobrom); str. 399—407 Abecedno kazalo sadržaju sinodalnih statuta; str. 408 Popravke opaženih pogrešaka i izmjene. — Iz rečene knjige otštampan je zasebno »Naputak u ženidbenom pravu« i opet zasebno »Naputak u upravljanju crkvenim dobrom« zajedno sa »Formularima«. Pojedini (neuvezani) primjerak stoji 10 dinara, a naručuje se kod nadbiskupske tiskare u Zagrebu.

tuti prihvaćani i proglašivani. U vezi sa sinodom obavljene su duhovne vježbe tako, da je svaki član sinode, koji im je za trajanja sinode prisustvovao, udovoljio time propisu o duhovnim vježbama za naredno trogodište.

Na sinodu je pozvano 147 lica. Izbivala su samo šestorica, i to ispričano. Pozvani su bili svi, za koje to Zakonik (kan. 358.) propisuje, a pored toga još drugih 27 lica. Dušobrižnički je kler (župnici, upravitelji župe, kapelani) bio na sinodi u pretežnoj većini ($\frac{2}{3}$). Kapelana je bilo sedam. Kao gost bio je nazočan prvoj skupnoj sjednici presv. g. biskup senjski i modruški dr. Josip Marušić. Zadnju je svečanu sjednicu na poziv nadbiskupov uveličao svojom prisutnošću preuzv. g. apoštolski nuncij Hermenegildo Pellegrinetti.

Sa sinode su poslani brzozavni pozdravi sv. Ocu i Nj. Veličanstvu kralju. Odgovori su još za trajanja sinode stigli i na sinodi saopćeni bili.

Izabrani su propisno sinodski ispitači, župnici — vijećnici i suci.

Raspravni su predmeti bili: I. O vjeri; II. O crkvenom učiteljstvu; III. O bogoštovlju; IV. Sv. sakramenti; V. O duhovnicima; VI. Sv. mjesta i vremena; VII. O katoličkoj akciji; VIII. Vremenita dobra katoličke Crkve; IX. Crkvena nadarbina.

Manji je dio vremena na skupnim sjednicama utrošen čitanjem nacрта statuta, a veći dio raspravljanjem. Kod raspravljanja je dana članovima sinode puna sloboda. Preuzv. je gosp. nadbiskup prisustvovao, i predsjedao svim svečanim i skupnim sjednicama od početka do kraja te i sam živo učestvovao u raspravama. Kod konačne redakcije statuta uvažio je nadbiskup po mogućnosti želje klera. Radi obilja gradiva, kakovo je posve razumljivo za sinodu nakon tolikog vremena i prvu iza novog Zakonika, nije se moglo dugo raspravljati ni o svim važnijim točkama. Kod kasnijih će sinoda biti gradivo manje opsežno i moći će se članovima sinode dati više primjeraka nacрта statuta. Kod ove je sinode bilo 20 takovih primjeraka.

Na zadnjoj je (trećoj) svečanoj sjednici potvrdio i proglasio preuzv. g. nadbiskup sve sinodske Statute, zajedno s »Napatkom u ženidbenom pravu« i »Napatkom u upravljanju crkvenim dobrom«, i odredio, da stupaju na snagu dne 1. siječnja 1925.

Ističemo ovdje samo neke važnije praktične ustanove prve sinode zagrebačke nadbiskupije.

1. Dio I. O vjeri. Uzet je (str. 51.—59.) posebni obzir na krivovjerja, koja se kod nas šire u novije doba: na Adventiste, Nazarence i Starokatolike.

2. Dio II. O crkvenom učiteljstvu. Posvećena je posebna skrb (str. 66.—77.) katehetskom obučavanju u školi i izvan škole.

3. Dio III. O bogoštovlju. Dopušta se (str. 105.), da dušobrižnici s pukom slave — prema uvidjavnosti svojoj i mjesnim prilikama — mjesto prve nedjelje u mjesecu t. zv. »mladu nedjelju«, ali ih se ujedno obvezuje, da nastoje, da što prije dodje do jednoličnosti tako, da se svuda slavi prva nedjelja u mjesecu.

Izdaje se (str. 119.—120.) propis o obredima prigodom državnih i narodnih blagdana.

4. Dio IV. Sv. Sakramenti. Navodi se (str. 123.) povlastica sv. Stolice (otpis drž. Tajništva od 17. IV. 19.626.), po kojoj naši svećenici smiju upotrebljavati hrvatski jezik pri podjeljivanju sv. sakramenata i sakramentala.

Gledom na »Očenaše« odredjuje se (str. 124.), da primljena milostinja pripada onomu, koji moli. Ako je broj »Očenaša« prevelik, te bi se moljenjem previše oteгла služba Božja, ima da se prema nakani darovatelja izmole samo 3 Očenaša i 3 Zdravo Marijo. Imena darovatelja i nakana nemaju da se pojedinačno oglasuju.

Odredjuje se način (str. 129.), kako da se provede propis Zakonika (kan. 798.) o zabilježbi sv. potvrde u matici krštenih.

Navodi se (str. 135.) povlastica sv. Stolice (otpis dr. Tajništva od 17. IV. 1921. br. 19.626.), po kojoj se kod nas u sv. misi smije u hrvatskom jeziku pjevati Epistola i Evandjelje; a i druga povlastica sv. Stolice (saopćena u Sl. Vjesniku nadb. zagreb. god. 1924. br. 2.), po kojoj naši svećenici latinskog obreda smiju da služe sv. misu u crkvama grčkog obreda i na njihovim antimenzijima unatoč propisa kan. 823., § 2. Zakonika.

Odredjuje se (str. 136.) visina manualne nagrade za tihi, pjevanu i svećanu misu.

Daju se upute (str. 157.—163.), kako da se umnoži svećenički podmladak.

Odredjuje se, da je »Naputak u ženidbenom pravu« sastavni dio sinodskih statuta (str. 165.).

Izlaže se (str. 166.—168.) gledište, što ga Crkva ima prema mješovitim brakovima.

5. Dio V. O duhovnicima. Strogo se zabranjuje (str. 171.), da duhovnik duhovnika poteže pred svjetovni sud bez Ordinarijeve dozvole.

Propisuju se (str. 171.) duhovne vježbe za svako trogodište. Od tog propisa izuzima samo izričiti oprost Ordinarija.

Propisuje se (str. 173.—174.) t. zv. opetovni ispit kroz prve tri godine iza redjenja. Predmeti su ispita: a) osnovna i posebna dogmatika, b) moralno i pastoralno bogoslovje, c) crkveno pravo. Predmeti se ovi ne ispituju svi na jednom, već svake godine jedna od napomenutih triju skupina.

Gledom na konferencije svećenstva po dekanatima (t. zv. korone) kombinovani su (str. 174.) naši dojakošnji partikularni propisi s propisima kan. 131. Zakonika. U svakom dekanatu mora se svake godine održati jedna konferencija.²

Izdaje se (str. 186.—188.) posebni novi Statut o arhidjakonima. Arhidjakon ima da kanonički pohodi svake godine sve dakanatske župe svoga područja, a ostale župe svoga područja svake pete godine. Na pohod arhidjakona valja shodno primjeniti propise o pohodu dekana.

Nabrajaju se (str. 192.—193.) današnje povlastice dekana.

Navode se (str. 194.) partikularni naši propisi o župničkom ispitu, koji kod nas u smislu Zakonika (kan. 459., § 4.) i danas vrijede.

Dozvoljava se (str. 195.) župniku, da iz primjerena razloga izbiva ne preko jednoga tjedna. Za izbivanje preko jednoga tjedna potrebna mu je pismena dozvola Ordinarija.

Glede služenja sv. mise pro populo ustanovljuje se (str. 196.), da župnici zagrebačke nadbiskupije ne moraju pro populo služiti na dokinute zapovjedne blagdane.²

² Ova je ustanova u opreci sa kan. 131. Zakonika, gdje se veli: »saepius in anno«. Na sinodi je većina dušobrižnog svećenstva bila mišljenja, da se propis Zakonika danas u nas ne može potpuno provesti, a preuzv. g. nadbiskup usvojio je to mišljenje.

³ Osniva se ta ustanova na rješenju kongr. Concilii od 30. travnja 1923. (Vd. okružnicu br. 71. od 19. svibnja 1923. u »Kat. Listu« str. 254.).

Gledom na upravljanje župe u prvo vrijeme iza smrti župnika određuje se (str. 200.), da upravljanje prelazi na kapelana, ako ga ima, a inače da upravitelja imenuje dekan, dotično, ako se dekanova župa uprazni, a nema kapelana, kotarski bilježnik.⁴

Upravitelju župe sede vacante pripadaju pro rata svi župnički prihodi⁵; upravitelju župe in spiritualibus et temporalibus sede plena pripadaju svi župnički prihodi, ali mora župniku dati toliko, koliko u konkretnom slučaju odredi Ordinarij⁶; upravitelj župe in spiritualibus tantum sede plena dobiva od prihoda toliko, koliko u konkretnom slučaju Ordinarij odredi (str. 200.).

Izdaje se (str. 201.—209.) novi Statut o odnošaju između župnika i kapelana. Taj je statut veoma potreban, zgodan i praktičan.

Gledom na oporuke određuje se (str. 209.—210.): Svaki svećenik nadbiskupije mora da pravovremeno načini oporuku. Svi su »sub gravi« obvezani, da barem po 10% čitave svoje imovine ostave sjemeništu i svećeničkoj mirovinskoj zakladi. Ovo ima da svaki svećenik nadbiskupije odredi u svojoj oporuci. Svi su nadarbenici dužni, da sv. predmete (sacra utensilia), što su ih sebi nabavili iz bilo kojeg vrela crkvenih prihoda, ostave crkvi, pri kojoj su služili. I o tom ima nadarbenik da stavi odredbu u svoju oporuku. Knjige pokojnih kanonika pripadaju metropolitanskoj knjižnici, a knjige pokojnih župnika župničkoj knjižnici. I o tom treba staviti odredbu u oporuku. Ispovjednici moraju da bolesnike najozbiljnije opomene, da ove propise još pri razumu izvrše.

Svaki je svećenik nadbiskupije dužan, da za svakoga pokojnog svećenika nadbiskupije otслужи jednu sv. misu, a treba to da izvrši čim prije, otkako je za smrt saznao (str. 210.).⁷

⁴ Ova ustanova nije u opreci sa Zakonikom, jer kan. 472., n. 2. (»nisi aliter provisum fuerit«) dopušta i takovo uredjenje.

⁵ Ova je ustanova u opreci sa kan. 1481. i može se opravdati jedino pozivom na kan. 5. Zakonika.

⁶ Ova je ustanova u opreci sa kan. 1472. coll. kan. 475., § 1. i može se opravdati jedino pozivom na kan. 5. Zakonika.

⁷ Po ranijim propisima (cap. II. Borkovićeve sinode iz g. 1673.: cap. XI. sastanka klera pod Vrbovcem iz g. 1803.) morao je svaki svećenik da služi za pokojnog biskupa (rezidencijalnog) 3 sv. mise, a za pokojnog generalnog vikara i kapitularnog vikara 2 sv. mise. Ovi propisi ušli su u statute iz god. 1925., te su prema kan. 22. Zakonika sada dokinuti. Mora dakle danas svaki svećenik samo jednu sv. misu da služi i za pokojnog nadbiskupa, generalnog vikara i kapitularnog vikara.

6. Dio VI. Sv. mjesta i vremena. Župnici i ravnatelji crkve ne smiju dopustiti licitarima i drugim prodavačima, pa ni onima, koji prodavaju molitvenike, čisla i druge religiozne predmete, da svoje šatore razapinju u crkvenoj ogradi (str. 214.).

Župnik, dotično ravnatelj crkve, imade pravo imenovati i otpuštati crkveno osoblje kao: sakristana, zvonara i dr., i jedino o njemu ovise ti lica. Iznimku od tog pravila čini zakoniti običaj, posebna pogodba i Ordinarijeva dozvola (str. 215.).

Zvona se ne smiju ni u kojem slučaju upotrijebiti prigodom svečanosti ili sprovoda inovjernika, pa makar gdje postojao starijski običaj (str. 218.).

Post sa nemrsom uoči Bezgrješnog Zaćeća Bl. Dj. Marije ostaje i dalje obvezatan u zagrebačkoj nadbiskupiji (str. 222.—223.).

7. Dio VII. O katoličkoj akciji. Određuje se (str. 228.—229.), da kod nas sve katoličko ima da stoji dotično ima da se postavi na jedino ispravnu bazu, kako je označena po sv. Stolici napose u Pravilima talijanske katoličke akcije i u naročitom listu drž. tajnika kardinala P. Gasparri-a od 2. listopada 1923., kojim se odobravaju rečena pravila. Članak I. Pravila kaže: »Katolička akcija jest savez organiziranih katoličkih sila za afirmaciju, proširenje, primjenu i obranu katoličkih načela u životu individualnom, porodičnom i društvenom«. U listu pako kardinala veli se: »Svečane izjave sv. Oca potvrdile su jasno kako je ona (t. j. katolička akcija) mila Vrhovnome Natpastiru, i koliko ploda očekuje On odatle za proširenje i obranu vjere i za obnovu društva u Isusu Kristu. Stoga, kako treba da svaki katolik osjeća potrebu i dužnost da se posveti ili da barem nešto doprinese ovom apoštolskomu radu, tako treba da osjeti potrebu i dužnost, da se po mogućnosti koordinira organima akcije, ako ne želi da se izloži pogibli, te svoj rad učini besplodnim, dapače razornim i štetnim. A pošto djelatnost organiziranih katolika, u koliko je to sudjelovanje svjetovnjaka u samoj misiji Crkve, nije akcija politička, nego religiozna, nije direktivna u teoretskom smislu, nego izvršujuća u praktičnom pravcu: to je potrebno, da različni oblici te djelatnosti imaju u crkvenoj hierarhiji svoje disciplinarno središte. Iz toga slijedi, da djelovanje Župskih Savjeta, Diecezanskih

Odbora i Centralnog Odbora izravno zavisi od crkvenoga autoriteta. Razumije se po sebi, da ovi organi treba da imaju, prema pojedinim organizacijama, uzvišenije funkcije kao i auktoritet: jer će samo u tom događaju ove katoličke sile imati jedinstven pravac i jak poticaj.

8. Dio VIII. Vremenita dobra katoličke Crkve. Određuje se (str. 232.), da je »Naputak za upravljanje crkvenim dobrom« sastavni dio sinodalnih statuta.

9. Dio IX. Crkvene nadarbine. Gledom na gradnju i popravke župničkog doma, gospodarskih zgrada i ograda: ostaje dojakošnje pravno stanje do novoga uređenja kongrua (str. 237.).

Što se tiče štolarskih pristojbi: neka svećenstvo svakoga kotara to pitanje što prije raspravi i stvori zaključke za svoj kotar, te ih podnese nadb. duh. Stolu na odobrenje. Ovako odobrene pristojbe vrijediti će za dotični kotar do novoga uređenja kongrua (str. 237.).

10. (Dodatak I.) Naputak u ženidbenom pravu. Ovaj Naputak sadrži u glavnom isto, što je bilo u ranijem »Naputku u ženidbenom pravu« od 15. listopada 1921. U neke je samo raniji Naputak preradjen i nadopunjen.

11. (Dodatak II.). Naputak u upravljanju crkvenim dobrom. Propisi ovog Naputka važe u cijelosti za čitavo područje zagrebačke nadbiskupije, dakle i za područje bivše vojne krajine, te je sada uvedena jednoličnost za čitavu nadbiskupiju (str. 344.)⁹

Crkvene starješine i njihove zamjenike biraju župljani na trojni predlog župnika (str. 313.).

Uvadjaju se periodično popisivanje cjelokupnog crkvenog dobra kao i promjena u njemu (str. 315.—320.).

Uvodi se godišnji prinos u ime istrošenja nadarbinskog pokućstva i gospodarskog pribora, koji iznosi 5% od sumarne procijenjene vrijednosti (str. 318.).

12. (Dodatak III.). Formulari k »Naputku u upravljanju crkvenim dobrom«. U svemu je 17 takovih formulara.

⁸ Uvela ga je IV. sinoda pod M. Borkovićem iz god. 1687. (cap. II. n. III.).

⁹ S ovim se je saglasilo Ministarstvo Vjera.